

Дигитални сервис у Универзитетској библиотеци - Портал старе картографске грађе

УДК 912.43:027.7(497.11):004.738.5

САЖЕТАК: Од свог отварања па до данашњих дана Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ посвећено ради на прикупљању и обогаћивању колекције картографске грађе, која је углавном набављена куповином, али и путем поклона. Због вредности и значаја, колекција се чува под посебним условима у Одељењу реткости и састоји се од неколико стотина карата из периода од 16. до 21. века. У Библиотеци су реализована три пројекта дигитализације картографске грађе (2023–2025) које је финансијски подржало Министарство културе Републике Србије, а њихов резултат је Портал старе картографске грађе. У раду ће бити речи о дигитализованој картографској грађи одабраној за потребе пројеката, структури и значају Портала, као и његовој улози у унапређењу корисничког искуства. Дигитализација омогућава представљање ове врсте библиотечке грађе у сврху промоције фондова Библиотеке, приступ старој и оштећеној грађи која се чува у посебним условима, као и даљу сарадњу на заједничким пројектима са другим институцијама науке и културе.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: картографска грађа, картографија, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, Портал старе картографске грађе, дигитализација карата.

РАД ПРИМЉЕН: 03. март 2026.

РАД ПРИХВАЋЕН: 11. мај 2026.

Татјана Брзуловић
Станисављевић
brzulovic@unilib.rs

*Универзитетска библиотека
„Светозар Марковић“
Београд, Србија*

1. Увод

У савременом информационом друштву библиотеке имају значајну улогу не само као чувари писане грађе, већ и као посредници у преносу знања и информација. Развој дигиталних технологија довео је до трансформације библиотечких услуга, при чему интернет презентације библиотека постају један од најважнијих канала комуникације са корисницима (Stokić Simončić 2018, 21–25). Путем својих веб-сајтова, библиотеке данас нуде каталог, дигиталне збирке, електронске базе података, али и додатне дигиталне алате који корисницима олакшавају сналажење и коришћење библиотечких ресурса.

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ основана је 1926. године и представља једну од најзначајнијих библиотечких институција у Србији. Њена основна функција јесте пружање подршке наставном, научном и истраживачком раду Универзитета у Београду. Поседује богат фонд књига, серијских публикација, рукописа, некњижне грађе, архивских докумената, као и електронских извора информација који су доступни корисницима на мрежи. Као централна библиотека Универзитета у Београду, прати савремене трендове и настоји да своје услуге учини доступним и прегледним. Поред традиционалних библиотечких услуга, посебно води рачуна о заштити старе и ретке грађе у свом фонду, међу којим се издваја драгоцену колекцију картографске грађе. Из тог разлога Библиотека, поред осталог, развија и различите дигиталне сервисе, међу којима је и Портал старе картографске грађе¹ који се у овом раду представља. Од 2023. до 2025. године реализована су три пројекта дигитализације картографске грађе која је финансијски подржало Министарство културе Републике Србије. Дигитализација ове врсте грађе омогућава додатну промоцију фондова Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ (УБСМ), истраживачима да истражују стару и вредну грађу која се чува у посебним условима како се не би додатно оштетила, али и сарадњу на заједничким пројектима са другим институцијама културе или научноистраживачким организацијама. Циљ овог рада јесте анализа постигнутих резултата пројекта, садржаја и значаја Портала насталог у оквиру њих, као и његове улоге у унапређењу корисничког искуства.

---

1. Портал старе картографске грађе

2. Појам карте

У пракси се често сусрећемо са терминима „карта“ и „мапа“. Постоји дилема у вези са значењем самог појма, па се неретко могу чути и мишљења да су то синоними. Према (Sretenović 1989, 57–59) карта је условно математички смањен, генералисан и конструисан сликовно-знаковни модел одређене просторне целине на математичкој површи (глобу) или на математичкој равни (план и карта) односно „географска карта је специфичним знацима нацртана, умањена, генералисана и по одређеном математичком закону на равни конструисана слика целе Земљине површине или неког њеног дела, која указује на географски размештај и узајамне односе одређених природних и друштвених објеката, појава и чињеница“ (Pavišić 1976, 13). Она је средство за излагање резултата проучавања и објашњавања многих природних и друштвених појава и односа разних наука, али и неопходно средство за разноврсна проучавања терена у циљу пројектовања и изградње разних објеката опште друштвеног значаја (14). Према (14) термин карта потиче од речи „charta“ која је првобитно означавала „писмо, саопштење, извештај, исправа, повеља“, док се тек од 14. века употребљава у данашњем значењу.

У свету се оба термина подједнако користе, с тим што се прави разлика у зависности од врсте карте. Уместо појма „карта“, понегде се употребљава и „мапа“, нпр. у чешком „mapa“, на енглеском говорном подручју „map“, с тим што се у Великој Британији користи и „chart“, али искључиво за поморске карте (13). У Србији је у употреби термин „карта“ и обухвата све графичке приказе Земљине површине и све врсте карата (планови, топографске карте, општегеографске и тематске карте и друго).

3. Пројекти дигитализације карата у УБСМ

У Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“ између 2023. и 2025. године реализована су три пројекта дигитализације старе и ретке картографске грађе. За те потребе изабрана је грађа која има огроман значај како за домаће, тако и за стране истраживаче из различитих хуманистичких дисциплина. Део ове грађе сведочи о историјском развоју Србије и њеном територијалном ширењу, попут карте Кнежевине Србије (Слика 1) Јована Бугарског, и део су националне културне баштине. Друге карте се издвајају због своје

израде и нарочите лепоте. Њихова вредност процењује се на основу богатства илустрација, вишета, величине, посвета, грбова, гравура или угледа штампара тог времена. Поједине карте су ручно бојене и украшене бројним детаљима (нпр. *Tabula* – гравира Словена). Једна од таквих је карта приказана на Слици 2².

Поред изузетне вредности саме грађе, значајни су и српски картографи и библиофили који су сакупљали картографску грађу, о чему ће бити више речи у наставку рада.

3.1 Први пројекат

Првим пројектом „Презентација и трајно похрањивање мапа из фонда Универзитетске библиотеке 'Светозар Марковић' на специјализовани портал и рад на њиховој даљој заштити“, које је Министарство културе Републике Србије финансијски подржало 2023. године, предвиђена је дигитализација географских карата и њихово трајно похрањивање на специјализовани портал, како би се сачувале за будуће генерације истраживача. Одабир грађе био је заснован по територијалном принципу. Издвојене су карте на којима су приказани Београд, Србија, Југославија, а потом и Европа и Јадранско море. Други критеријум био је хронолошки те су најпре дигитализоване карте из 16, 17. и 18. века. Потом су дигитализоване карте из 19. века са посебним акцентом на Јовану Бугарском (1803–1865), истакнутом српском картографу и инжењеру. О њему постоје подаци захваљујући његовом сину Александру, архитекти. Познато је да је Јован Бугарски дипломирао на Универзитету у Будимпешти и стекао звање инжењера 1838. године. У Србију долази 1840, а српско држављанство добија 1842. По доласку у Србију обраћа се кнезу Михаилу Обреновићу са молбом за запослење, након чега је примљен за службеника у Главној контроли министарства финансија (Илић 2019).

Један од најважнијих послова којим се бавио током боравка у Србији била је израда карте Србије. Прву географску карту Кнежевине Србије израдио је у Београду 1843. године, а литографисао ју је Анастас Јовановић. Карта је достављена кнезу Александру са молбом да помогне у њеном издавању, а претходно су је прегледали стручњаци и оценили да је тачна. Бугарски и Јовановић су ипак објавили карту о свом трошку, у Бечу 1845. године и посветили је тада бившем кнезу Михаилу Обреновићу. Карта је објављена у три варијанте. Прва је на српском

---

2. Објекат је доступан на <https://maps.unilib.rs/?object=112>

језику и без посвете, друга је на српском језику са посветом кнезу Михаилу, а трећа је на француском језику такође са посветом кнезу Михаилу на левој страни карте: „Нѣговой Свѣтлости Милостивѣйшем Господару Князу Михаилу М. Обреновићу Всепокорнѣйше посвећуе издатель“.³ На све три карте стоји као место издања Београд, иако се поуздано зна да је само прва варијанта штампана у Београду, а друге две у Бечу. Претпоставља се да је кнез Михаило помогао штампање карте након што је Државни савет одбио да пружи подршку, што би могао бити разлог за посвету. С друге стране, могуће да је посвета израз захвалности што га је кнез Михаило примио у државну службу по доласку у Београд. То је свакако била прва српска карта коју је признала тадашња стручна јавност и на коју су се позивали и многи страни састављачи мапа Србије. Ову карту Библиотека је добила на поклон од колекционара Јоце Вујића и носи печат његовог Музеја.

Карта Књажевства Србије из 1845. године, издата у Бечу, приказана је на Слици 1⁴. У доњем десном углу карте приказана је група Срба окупљених око храста на коме се налази српски грб, са панорамом Београда у позадини. Размера је дата размерницима у руским врстама, географским и турским миљама. У средини горњег дела карте обележено је 17 српских срезова: алексиначки, ваљевски, београдски, шабачки, крушевачки, чачански, крагујевачки, моравски и други.

За Портал старе картографске грађе није коришћена ниједна постојећа платформа и не представља надоградњу неког постојећег портала. Наменски је направљен за потребе овог пројекта. Сва грађа дигитализована је на уређајима који се користе у Одељењу дигитализације у УБСМ: Bookeye 4 archive и Epson GT 20000 у резолуцији 300 и 600 dpi у формату JPG уз коришћење палете боја RGB. Поред дигитализације грађе, урађени су и метаподаци који су генерисани експортом библиографских записа из COBISS каталога у формату COMARC/XML преко Z39.50 протокола приликом креирања портала, да би се у каснијим фазама успоставио аутоматски пренос приликом постављања нових објеката. На основу библиографског записа дефинисан је сет метаподатака за опис дигиталних објеката на Порталу: наслов, име аутора, година издања (за све објекте наведена је година првог издања, а за већину и година фототипског издања, односно репринта), издавач, физички опис, размера и опис карте. У наставку

3. „Нѣговој Свѣтлости Милостивѣйшем Господару Князу Михаилу М. Обреновићу, Свепокорнѣйши посвећуе издатель.”

4. Објекат је доступан на <https://maps.unilib.rs/?object=22>

Слика 1. Карта Кнежевства Србије, 1845.

Слика 2. Tabula Geographica exhibens Regnum Sclavoniae cum Syrmii Ducatu

је дат пример COMRC/XML записа и структура метаподатака за дигитални објекат приказан на Сlici 3⁵.

Пример COMRC/XML записа⁶:

```
<record xmlns="http://www.loc.gov/MARC21/slim">
<leader>00678cem a2200205 i 4500</leader>
<controlfield tag="001">19385868</controlfield>
<controlfield tag="003">SI-MaCOB</controlfield>
<controlfield tag="005">20260422000000.0</controlfield>
<controlfield tag="007">aj|aa|||</controlfield>
<controlfield tag="008">931013q1740|||gw ||||| |||1||ger c</controlfield>
<datafield tag="034" ind1="1" ind2=" ">
<subfield code="a">a</subfield>
</datafield>
<datafield tag="040" ind1=" " ind2=" ">
<subfield code="a">NBS</subfield>
<subfield code="b">srp</subfield>
<subfield code="c">SI-MaIIZ</subfield>
<subfield code="d">UBSM</subfield>
<subfield code="e">ppiak</subfield>
</datafield>
<datafield tag="080" ind1=" " ind2=" ">
<subfield code="a">711.4</subfield>
</datafield>
<datafield tag="100" ind1="1" ind2=" ">
<subfield code="a">Baeck, Elias, </subfield>
<subfield code="d">1679-1747. </subfield>
<subfield code="4">aut</subfield>
<subfield code="0">(SI-MaCOB)66175241</subfield>
</datafield>
<datafield tag="245" ind1="0" ind2="0">
<subfield code="a">Neu accurater Plan der Haupt Vestung Belgrad / </subfield>
<subfield code="h">[Kartografska građa]</subfield>
<subfield code="c">Elias Baeck á H. sculps et excudit</subfield>
</datafield>
<datafield tag="255" ind1=" " ind2=" ">
<subfield code="a">[1:12 000].</subfield>
</datafield>
<datafield tag="260" ind1=" " ind2=" ">
<subfield code="a">Augusta Vind. : </subfield>
<subfield code="b">Elias Baeck, </subfield>
<subfield code="c">[1740?]</subfield>
</datafield>
<datafield tag="300" ind1=" " ind2=" ">
<subfield code="a">1 plan grada : </subfield>
<subfield code="b">bakrorez ; </subfield>
<subfield code="c">41 x 34 cm. </subfield>
</datafield>
<datafield tag="651" ind1=" " ind2="4">
<subfield code="a">Beograd</subfield>
<subfield code="v">Planovi gradova. </subfield>
</datafield>
<datafield tag="856" ind1="4" ind2="1">
<subfield code="u">https://maps.unilib.rs</subfield>
```

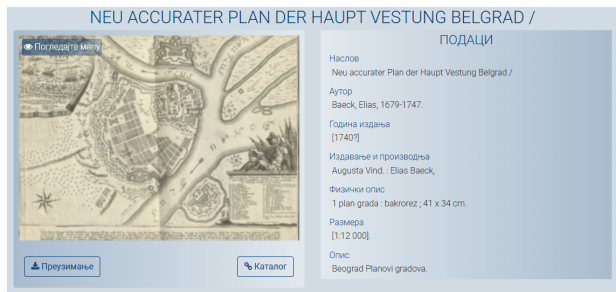
5. Објекат је доступан на <https://maps.unilib.rs/?object=1>

6. Трајни линк: <https://plus.cobiss.net/cobiss/sr/sr/data/cobib/19385868>

</datafield>
</record>

Пример структуре метаподатака на *Порталу*:

Наслов
Neu accurater Plan der Haupt Vestung Belgrad /
Аутор
Ваеск, Elias, 1679-1747.
Година издања
1740?
Издавање и производња
Augusta Vind. : Elias Baeck,
Година првог издања
1740?
Физички опис
1 plan grada : bakrorez ; 41 x 34 cm.
Размера
[1:12 000].
Опис
Beograd Planovi gradova.

Слика 3. Neu accurater Plan der Haupt Vestung Belgrad 1740. (Нови прецизни план главне тврђаве Београд , 1740.)

Такође, на Порталу се могу наћи и пропратни текстови о појединачним картама, српским и страним картографима и остале релевантне информације. Портал је замишљен и направљен тако да се све време могу уносити нови материјали, како са будућих пројеката, тако и у оквиру свакодневних радних активности.

У оквиру првог пројекта укупно је дигитализована и обрађена 61 карта. Током трајања пројекта, са Географског факултета

Универзитета у Београду предложен је наставак пројекта који би укључио и интензивнију промоцију дигиталне колекције усмерене ка заинтересованим истраживачима и из области географије, историје и културне историје, затим, истраживачима из библиотечно-информационе делатности ради развоја стручних компетенција, као и широј јавности. Пројекат је све време био промовисан путем друштвених мрежа и веб-сајта Библиотеке, са назнаком да је финансиран средствима Министарства културе Републике Србије.

3.2 Други пројекат

На основу иницијативе професора Географског факултета и промоције Портала истраживачима из ове области, одлучено је да се и наредне, 2024, Библиотека аплицира за наставак пројекта. Министарство културе Републике Србије финансирао је пројекат „Заокруживање целине дигитализоване колекције мапа из фонда Универзитетске библиотеке 'Светозар Марковић' на специјализованом порталу и рад на њиховој даљој заштити и презентацији“ којим је предвиђена дигитализација географских карата из посебних библиотека и легата у УБСМ и њихово постављање на Портал уз пратећа објашњења. Грађа за овај пројекат одабрана је из збирки које имају статус културног добра од великог значаја, а на основу територијалног и хронолошког критеријума, као и у претходном пројекту. Одабрана грађа обухвата простор Србије и суседних земаља, као шире подручје Европе. Дигитализовано је укупно 60 карата.

У овом пројекту већи број карата је дигитализован из Посебне библиотеке Јоце Вујића. Поклон угледног Сенћанина, библиофила и велепоседника заузима посебно место међу дародавцима. Страствени колекционар је у својој кући у родној Сенти почетком 20. века отворио први приватни Музеј и у њему изложио 10.000 раритетних књига, збирку архивских докумената, нумизматичку збирку, 400 слика из периода бидермајера и романтизма и још неке етнографске предмете. Јоца Вујић је тестаментарно завештао своју приватну библиотеку, Збирку архивских докумената Универзитету Београду и Универзитетској библиотеци (Брзуловић Станисављевић 2025, 67–72). Неке од карата које се налазе у фонду УБСМ управо потичу из Вујићевог музеја и носе његов печат. Посебно истичемо карту из колекције *Опсада Београда*. Карте из ове збирке претежно су израђиване техником бакрореза, осим једне која је ручно цртана ферогалотанинским мастилом и накнадно обојена

техником акварела (Слика 4). На њој је приказан план битке која се одиграла 16. августа 1717. године под вођством Еугена Савојског.⁷

Слика 4. Plan de la glorieuse bataille donnée le 16.e aout, 1717. proche de Belgrade (План славне битке одржане 16. августа 1717. у близини Београда)

3.3 Трећи пројекат

Успешан двогодишњи пројекат настављен је и 2025. године пројектом „Будућност прошлости: заокруживање целине дигитализоване колекције атласа и мапа на специјализованом порталу“ који је као и претходне подржало Министарство културе Републике Србије. У оквиру пројекта настављен је процес дигитализације картографске грађе који је обухватио и вредне атласе из фонда Библиотеке, али и карте вињете⁸ Београда (дигитализовано је 20 карата), које имају

7. Објекат је доступан на <https://maps.unilib.rs/?object=10>

8. Вињета је декоративна шара, илустрација, украс који се постепено прелива у околни папир. Првобитно је била у облику лозе. Користила се као декоративни оквир карте. Она се у картографији користила за меко, постепено BLEЂЕЊЕ ивице

нарочити културно-историјски значај. И атласи и карте придодати су постојећој дигиталној колекцији, уз пропратне текстове, легенде и метаподатке. Будући да је већ постојала инфраструктура, пројекат је реализован у изузетно кратком року.

4. Организација портала

Портал старе картографске грађе садржи неколико категорија: О мапама, Колекције, Наши картографи, Страни картографи и О пројекту. У оквиру Колекција карте су похрањене по географском принципу и има их седам: Београд, Европа, Јадранско море, Средоземно море, Балканско полуострво, Југославија и Свет. До сада је похрањено 120 појединачних географских карата и два атласа. Један атлас је израдио Павле Соларић 1804. године и садржи 37 појединачних географских карата (Слика 5)⁹. И овај вредни атлас носи печат Музеја Јоце Вујића у Сенти. Други је израдио Фра Мауро 1457. године (репринт из 1956) и он садржи 49 појединачних географских карата. Овај атлас је, у ствари, најважнија средовековна светска мапа која комбинује географска знања Европе, Азије и Африке тога времена.¹⁰ Оба атласа похрањена су у колекцији Свет.

Оригинално дело енглеског трговца и истраживача Антонија Џенкинсона из 1562. године, познато по приказу Русије, Москве и Тартарије, убраја се међу старије карте представљене на Порталу. Садржи различите митске сцене и приказе људи и домаћих животиња, инспирисане путовањима Марка Пола. Ови елементи додају наративни слој картографском приказу, спајајући истраживање са маштовитим приповедањем (Слика 6)¹¹. Током овог периода, европске силе све више документују и картографишу удаљене земље, вођене и радозналостију и колонијалним амбицијама. Мапа одражава савремено европско

слике или графички ефекат дуж обале (или друге границе) како би се истакла одређена подручја од значаја. Вињете стварају „меки“ оквир који привлачи поглед ка центру карте. Контурне линије се наглашавају (нијансирају – границе нису оштре линије) и тиме се постиже визуелна истакнутост подручја како би привукла пажњу. Могу се истицати границе, реке, путеви, спој копна и мора... Видети више о вињетама на: <https://rhollick.wordpress.com/2018/09/21/vignette/>

9. Објекат је доступан на <https://maps.unilib.rs/?object=186>

10. Објекат је доступан на <https://maps.unilib.rs/?object=184>

11. Објекат је доступан на <https://maps.unilib.rs/?object=64>

Слика 5. Пъшій землеписникъ (Атлас Павла Соларића), 1804.

разумевање пространстава Русије и Централне Азије, често мешајући чињеничне географске податке са маштовитим сликама (Shirley 1983).

Карта поседује истакнуту декоративну картушу¹² која не само да идентификује мапу, већ служи и као украс типичан за мапе из овог доба. Бројни натписи и ознаке на латинском језику пружају описе различитих региона и топонима тога времена. Такође, карта је украшена вињетама које приказују митолошке сцене, локално становништво и животињски свет. Ове илустрације служе да побољшају разумевање региона од

12. Картуш (фр. *cartouche*, од итал. *cartoccio*) декоративни елемент или поље (у облику не потпуно одмотаног свитка, штита или венца) на које се обично поставља неки симбол или знак (монограм, мото, породични грб или амблем). Између 16. и 18. века широко се користио у архитектури, дизајну књига (као оквир за екслибрис, штампани знак публикације, издавача итд.), рукописима и картама. На географским картама картуш је садржао наслов карте, податке о аутору, портрет и име адресата посветног натписа и митолошке информације, сцене, размере, а понекад и легенду карте. Такође се односи и на оквир у облику завезаног ужета који окружује име фараона у хијероглифским и хијератским староегипатским текстовима. Више о картушу видети на: https://old.bigenc.ru/fine_art/text/2049830

стране посматрача, иако кроз призму европске интерпретације и митологије.

Слика 6. *Russiae, Moscoviae et Tartariae descriptio*, 1562. (Русија, Московија и Тартарија опис, 1562.)

На почетној страници Портала издвојене су неке од најстаријих карата. Приступањем колекцијама појединачно излиставaju се дигитални објекти, тј. картографска грађа која тој колекцији припада. Кликом на дугме „више“, које постоји уз сваки дигитални објекат, отварају се детаљнији подаци о карти, односно метаподаци који одређени објекат описују. Поред тога, корисници имају могућност да објекат преузму и приступе каталошком запису у COBISS-у. Са друге стране, свим записима у COBISS-у додат је URL са Портала.

5. Закључак

Географске карте представљају поуздан историјски извор и документ времена у којем су настале, будући да одражавају политичке, друштвене и природне околности одређене епохе. Оне омогућавају реконструкцију некадашњих државних граница, праћење њихових

промена, као и анализу просторног распореда насеља, комуникација, шумских комплекса и хидрографске мреже. За изучавање картографије на научној основи важне су све карте настале у различитим етапама развоја друштва, од најстаријих времена до данас. Оне су референтне приликом доношења закључака о стању картографије у одређеним историјским периодима.

Пројектима реализованим између 2023. и 2025. године креиран је Портал старе картографске грађе, који трајно похрањује ову врсту материјала. На њега је постављено 120 вредних карата, са комплетним описима и пропратним текстовима, као и два атласа са укупно 86 географских карата. Портал је од вишеструке користи истраживачима јер штеди време за долазак у библиотеку, погоднији је за коришћење и доступан у сваком тренутку. Свака карта је каталожки обрађена, а метаподаци су унети у јединствени библиотечки систем (COBISS), одакле су преузети и постављени на Портал. Поред метаподатака, уз дигиталне објекте стоје и пропратни текстови о појединачним картама, истакнутим српским картографима и друге релевантне информације. Оно што је важно истаћи, Портал је замишљен и направљен тако да се све време могу уносити нови материјали, са будућих пројеката или у оквиру свакодневних радних активности.

Основни циљ пројеката била је заштита вредне старе и ретке грађе из фонда УБСМ, односно старих карата од великог значаја. Овај циљ је дигитализацијом и трајним похрањивањем на Портал у потпуности остварен, а остављена је могућност његовог даљег проширења јер је могуће додавати нове материјале. Материјали су на тај начин доступни истраживачима, као и широј јавности, а пропратни текстови олакшавају њихово коришћење. Истовремено, библиотекари се путем Портала могу упознати са богатством фонда УБСМ и на радионицама предвиђеним у оквиру пројеката унапредити своје стручне компетенције у раду са овом врстом материјала.

Литература

- Pavišić, Nikola. 1976. *Osnovi kartografije*. Cetinje: Obod.
- Shirley, Rodney W. 1983. *The Mapping of the World: Early Printed World Maps 1472–1700*. London: Holland Press.
- Sretenović, Ljubinko. 1989. "Kartografski metod u istraživanju geoprostora." In *Zbornik radova Jugoslovenski geopostor*. Beograd: СМУ.

- Stokić Simončić, Gordana. 2018. *Biblioteke u digitalnom okruženju*. Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду.
- Брзуловић Станисављевић, Татјана. 2025. “Књижохранилиште Универзитета у Београду, књ. 3, Посебна библиотеке и легати.” *Сар. ПБ10 – Посебна библиотека Јоце Вујића*, 67–72. Београд: Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“.
- Илић, Жарко. 2019. “Јован Бугарски и Карта Књажевства Србије.” Приступљено 11.2.2026, <https://reff.f.bg.ac.rs/handle/123456789/5711>, *Српске студије*, по. 10, 25–41.
- Салищев, Константин Алексевић. 1982. *Картографија*. Москва: Высшая школа.
- Сретенковић, Љубинко. 2014. “Семиоразмерно картографисање у истраживању геопростора - теоријско-методолошки и практични значај.” In *Географско образовање, наука и пракса: развој, стање и перспективе: тематски зборник радова научног скупа међународног значаја поводом 120 година Географског факултета*. Београд: Универзитет у Београду - Географски факултет.